

בגנות המורה ובזכות הרמטכ"ל

אמנם נכספים אתם למוסר צרוף, מדוע שלא תילחמו, למשל, נגד העיוות שבקיום מערכת כפולה של מישפט אזרחי מקל לעומת מישפט צבאי מחמיר?

נקודה שלישית: אם נפשכם רודפת צדק ואתם רגישים לדיני נפשות, מדוע לא תראו גורלו של אותו סגן צעיר, הטוען בעקשנות לחפותו, כאשר כל העדים מעידים לטובתו, ולמרות זאת מורשע בגלל עדות-יחיד של קצין קנאי בעל עבר מפוקפק. הוא מואשם ברצח של ארבעה אנשים, כשלא הוכח כי אכן נרצחו ארבעה. שני חבריו, שכביכול סייעו לו, לא הורשעו כלל. האם יתכן שהוא עמד יחידי וחנק ארבעה אנשים?

עיתונים רבים (וכך הקצין פינטו) הדגישו את ה"עובדה" שהוא נכשל בחקירתו במכונת-אמת. אבל האם יתכן שהדין יוכרע על חודה של ראייה מעין זו, שאינה קבילה כלל במערכת השיפוט האזרחית?

תאומים, אוהדי תנועת החייה - בזכות הרמטכ"ל ובגנות מבקריו

וכאן הנקודה הרביעית. אתה מסיים מאמרך: „בסוף פונה אני לקצין הצעיר... אתה, שמוכן היית להשליך את נפשך מנגד בצאתך לקרב, יש לך הזדמנות להוכיח אומץ לב מיוחד. שקול יפה את עתידך וחשוב אם לא נאה לך לקום בפני בית-הדין שדן אותך, ולהצטרף קבל עם ועדה? דין אמת דנתם, ולבקש את ביטול החנינה שהוענקה לך. ויפה שעה אחת קודם.”

אכן מעשה שקשה לנו להבינו. הכיצד ניתן לפנות לאדם הרואה עצמו קורבן של עלילת דם לבוא ולהוריד דות בפשע שהוא טוען בעקשנות שלא עשה? מי שמך לדעת מה האמת המוחלטת, מה הצדק המוחלט? מניין ההתנשאות הזאת? כיצד תרגיש מחר אם יוכה, במישפט חוזר, שאותו „דרייפוס ישראלי” זוכה והוחזרו לו דרגותיו?

אנו מקווים שתחזור בך מדבריך ומקווים מאד שאתה וחבריך הפעלתנים תילחמו במרץ גם נגד חנינות לרבי-מרצחים. ואגב: מדוע אינכם נלחמים נגד מוסד החנינה בכלל? אם אתם כל כך להוטים אחרי מוחל-טותם של פסקי-הדין המישפטיים, מן הדין היה ש-תיאבקו נגד רעיון החנינה בכלל.

עכשיו, אחרי יום-הכיפורים, אולי נכון היה לבקש סליחה מן הרמטכ"ל על הבליסטורות העכורות שהטלתם בו ורק בו.

אם אתם מבקשים להיות אורים ותומכים בענייני מוסר וצדק, אנו מחכים לקולכם. דברו, הסבירו, וירווח לנו.

נ.ב.

כתבת כי „מעשהו של הרמטכ"ל ממיט קלון לא יכופר עליו ועל כל מי שתומך בו”. כיצד נסתובב מעתה עם אות קלון? האם כך יאה, לגדול בתורה, לפגוע בכבוד תלמידיו, שגם הם, כמותו, רודפי צדק?

הרצל ובלפור חקק, ירושלים

גים בעבר היה הסקר בכיתה ח', סקר זה, שהיה המדד ליכולתו של התלמיד לקראת בית-הספר התיכון, היה אחד הכלים הבודדים והחשובים ביותר לבדיקת המצב האמיתי בבתי-הספר. המצב לא היה משביע רצון, וכמו בתי-ענה העדיף משרד החינוך לבטל את הסקר. אך על-ידי הטמנת הראש בחול לא נפתרה הבעיה.

הנסיגה באיכות החומר האנושי הביאה בחכרה לנסיגה ברעיון הציוני עצמו ובתהליך הגשמתו. הרעיון הציוני, שהיה עבור הראשונים בבחינת הוויה שלמה, נעלם כשהוכנסה הציונות למרכאות. הציבור הישראלי התחיל להתייחס בצנינות ובביטול לרעיון הציוני ומצא לו תחליפים. חלק מצא סיפוק במירוץ העכברים הכלכלי, בבחינת אכול ושתה כי מחר נמות. אחרים מצאו את סיפוקם בשיבה לדת. קבוצה אחרת מצאה את סיפוקה בטוויית רעיונות מיסטיים ומליטאריסטיים, בדבר שיחזור בית דוד, עם ממלכה צבאית מנחל מצריים עד נהר פרת.

אולם המאפיין המסוכן ביותר והבולט ביותר של התדרדרות החומר האנושי הציוני מתבטא בהיעדר סובלנות. הערכים ההומאניים והכלל-אנושיים של ה"חלוצים" הוחלפו בחוסר סובלנות, תוך אפליה דתית, מינית ועדתית.

מרבית הישראלים, החיים את הרגע, אינם מוטרדים מן המחשבות על העתיד. ובמצאות מתפתחת מערכת, המשנה לרעה נורמות וערכים ופוגעת ביסודות החינוך - בסובלנות.

מערכת השיפוט הצבאי מעניקה חנינה לרוצחי ערבים, ומבטאת גישה גזענית, לפיה יש הבדל בערכם של בני-אדם בהתאם למוצאם ודתם. המערכת הפוליטית מעבירה נכסים (בעיקר על-ידי הפקעת קרקעות) ומשחררת אזרחים מנשיאה בעול המדינה (על פי הצה"רות אמונה, שבחלקן הן פיקטיביות). בחורי ישיבה מקבלים מילגות לימודים של אלפי לירות בעוד ש-הסטודנטים משלמים שכר-לימוד של אלפי לירות וכו'. המימסד הפוליטי מורכב היום מאנשים שאין להם מושג מינימלי מהי הציונות. אנשי המימסד תפוסים בחשקפות דתיות מאלצות, בנישות גזעניות ובחלומות מיסטיים מזוהים. אך אלה הם תחליפי-ציונות ולא הציונות עצמה. לאסונה של הציונות מנסה היום ה"מימסד הפוליטי להשליט את התחליפים המסוכנים האלה במקום הציונות.

את ההוכחה הסופית להתדרדרות החומר האנושי הציוני מספקים הפועלים הזרים והחברות הכלכליות הזרות. מעדיפים אותם על פני הישראלים בעבודות השלום, שהוא השאיפה המרכזית של הציבור הישראלי. זהו המסמר האחרון (לעת עתה) בארונה של התנועה הציונית.

אבי אנטמן, חל-אביב

אנו כתבים עניבות מאמר של הפרופסור אפרים אורבאך, „מי גורם נזק למדינה?” (ה"ארץ", 18 בספטמבר 1979). במסכת קידושין יש מימרה יפה: „דברי הרב ודברי התלמיד - דברי מי שומעין?” כמי שהיו תלמידיו באוניברסיטה העברית, אנו מקווים שישמע גם קולנו.

אין לנו דבר נגד מאבקך למען חוסן מוסרי וטוהר הנשק. גם אנו בעד ערכים אלה. עם זאת נראה לנו, שאתה ועמיתך הפרופסורים (ה"ה"ה דבורצקי ורוטנ"ש שטרייך) מתנהגים כאילו נבחרתם לייצג את המוסר הצרוף. לעניות דעתנו, יש בדבריכם משום הטעיית העם.

כל כך למה? אתם אומרים „מעשהו של הרמטכ"ל ממיט קלון לא יכופר עליו ועל כל מי שתומך בו. שיקול דעת זה של הרמטכ"ל מקעקע את היסודות המוסריים לקיומנו” וכו'. אם אין אתם מחזיקים במערכת של מוסר כפול, מדוע לא נקטתם באותה הלשון גם כלפי בית-הדין לעירעורים, שהרשה לעצמו להפחית מעונשו של „החונק” בדם קר ארבעה אנשים תמימים? ארבע שנים מן העונש? מדוע נזעקתם רק על זה שהפחית (גם הוא, בהליך חוקי) שש שנים?

נקודה שניה: אתם יושבים לכם במיגדל השן של האדיאיות המוסריות הנעלות, ושוכחים שפסק-דין מישפטי אינו מתיימר להיות התגלמות הצדק והמוסר. יש הבדל עצום בין מערכת השיפוט הצבאית (המחמירה והדראקונית) לבין מערכת השיפוט האזרחית. תנו דעתכם על כך, שבבית-מישפט אזרחי לא יכול היה מושע לקבל פחות ממאסר עולם עבור „רצח וחניקה בדם קר של ארבעה כפריים”. אם היה ספק באשמתו, היה מזוכה לחלוטין. האם שאלתם עצמכם מדוע על עבירה כה חמורה קיבל אותו סגן פינטו רק 12 שנים בערכאה המחמירה ביותר? האם חשבתם מדוע מצא בית-הדין לעירעורים (שלא שמע כל עדויות) להקל בעונשו ולהפחית ארבע שנים?

במישפט אזרחי - „נסיבות של ספק”, כפי שעמדו לפני שופטיו הצבאיים של פינטו, היו מביאות לזיכוי ולא לעונש-ביניים, בין זיכוי לבין מאסר-עולם. אם

המסמר האחרון

כאשר מנתחים היום את הסיבות לקיפאון, ואולי אפילו לנסיגה, בהגשמה הציונית, אי אפשר שלא להיות קל בתופעה ייחודית, שאינה שכיחה בהיסטוריה המודרנית של מדינות או תנועות לאומיות. תופעה זו מתבטאת בנסיגה בולטת בחומר האנושי, המרכיב את התנועה הלאומית הציונית. בעוד שהעולם מסביב מצוי בשיאו של תהליך התפתחות תרבותי-השכלתי, הרי שהתנועה הלאומית הציונית מצויה בתהליך הפוך, של נסיגה והתאבדות, בכל הקשור לחומר האנושי המרכיב אותה.

ניתן לחלק את היסטוריה של הציונות לשלוש תקופות-מישלה. בכל אחת מהן מתגבר היישוב היהודי בארץ בחומר אנושי מסוג שונה.

בתקופה הראשונה, מראשית ההתעוררות הציונית ועד תחילת שנות ה-20, מגיעים ארצה צעירים, בחלקם סטודנטים או אינטלקטואלים למיניהם, המשוכנעים שהרעיון הציוני אינו רק אידיאל להבטחת קיומו של העם היהודי, אלא שיש להגשימו גם לאור השקפות הומאניות סוציאליסטיות והשקפות כלל-אנושיות אחרות.

מעטים הגיעו, ועוד פחות נשארו; דויד בן-גוריון הצהיר על עלייתו (העליה השנייה, 1914-1904), שפחות מעשרה אחוזים מאנשיה נשארו בארץ. שהרי כדי להיות בארץ-ישראל לא הספיקו כוחות הנפש, היה צורך גם בכוחות פיסיים - האתגר לא היה רק מצד השכנים העויינים אלא גם מצד האינהיביטור הטבע, המחלות (קדחת, שחפת, טיפוס), הארבה והרעב.

מיכך אין פלא בדבר, שמתוך שלושה מיליון יהודים שנודדו בעולם באותה התקופה, מצאו את מישכנם בארץ פחות מ-80 אלף איש. אלה שנשארו בארץ לא היו רק המשוכנעים ביותר, אלא גם החזקים והמובחרים ביותר.

התקופה השנייה היא זו שמנסות ה-20' עד הקמת המדינה. בנוסף לאותו חומר אנושי מיוחד, המאפיין את התקופה הראשונה, באים יהודים גם מסיבות אחרות. אחרי מלחמת-העולם הראשונה, וכתוצאה מן הקשיים הכלכליים שגרמה, חלה הקשחה בתנאי ה"הגירה במדינות רבות בעולם שהיו יעד מרכזי ליהודים, במיוחד ארצות-הברית. עם חקיקת חוק המימסד, ב-1923, נחסם בפני היהודים היעד הראשי. התפתחויות דומות חלו גם בעידים מסורתיים באירופה ובדרום-אמריקה. ארץ-ישראל משמשת עתה מטרה חדשה למעמד הבינוני שעוזב את פולין עקב חוקי המס של שר-האוצר שלה, גרובסקי, וכן ליהודי גרמניה העוברים עם עליית הנאצים.

המיפנה חל בתקופה השלישית, המתחילה עם קום

הגזענות והמיסטיקה הם תחליפי-ציונות

כאשר נוצרו שני מחנות מוגדרים, שהעוינות ביניהם גוברת בהתמדה. מאוחר יותר כונו המחנות בשמות „ישראל” ו„ישראל השנייה”.

ניתן לסכם תקופה זו לא רק בירידת איכותו של החומר האנושי הציוני, אלא אף בהיווצרות תופעות חמורות של ניכור ואיבה בין קבוצות בתוך היישוב. תופעות אלה לא נוצרו מסיבות אידיאלולוגיות או פוליטיות, אלא על רקע של מוצא, עדה, הצלחה כלכלית והשתלבות חברתית.

ליידה באיכות החומר האנושי ישנם מאפיינים רבים. לאסונה של התנועה הציונית אלה ממשכנים להתרבות. משבר המנהיגות היא תופעה ידועה. היא מתבטאת, בין השאר, גם בכך שאחרי מות המנהיגים הוותיקים, „הגדולים”, נתפסו מקומותיהם על-ידי אנשי קטנים, חסרי חוט-שידור אידיאלוגי. זהו מאפיין של כל המערכת הפוליטית, הוא מקיף את כל המיפלי-גות והתנועות בישראל.

ביטוי מעניין ומסוכן לנסיגת החומר מצוי בתחום הרוח. מערכת החינוך לא רק שאינה מסוגלת לספק תשובות לבניות ומענה לאתגרים חינוכיים, אלא אף משקרת לעצמה. אחד המיבחינים החשובים שהיו נהו-